

pe actor într-un saltimbanc, ce se scâlîmbie cu talent, desigur, dar fără convingere. Numai marele repertoriu, piatră de incercare, școală și indemn totodată, dezvăluie adevărata măsură a forțelor artistice și adevărata capacitate de înțelegere și adieziune a spectatorului. Cu piesulețe, comedioare și dramolete, apelînd, unele, la bunăvoință spre a fi suportate, altele zgîndărînd doar risul ieftin ori lacrimile facile (dar chiar și cu piese de o calitate superioară acestora, dintre acelea însă din care se scriu și s-au scris cu sutele), nu se atinge culmea tragediei și a comediei, acel riguros loc geometric al îngemănărilor, unde genurile se întrepătrund, confundîndu-se. Dacă risul tragic nu va țîșni sub cupola Naționalului, unde oare, într-altă parte, își va rostogoli cutremurătoarele-i ecouri ?

Unde într-altă parte, dacă nu pe prima noastră scenă, se poate încerca acea delicată operație care imbină tradiția cu inovația, care le echilibrează și le armonizează în spectacol, eliminînd în egală măsură rutina și șablonul, ca și experimentul temerar (pe care îl poate și e bine să-l promoveze un „studio” sau un laborator adiacent)? Nu orice „trăsnaie” își poate afla locul pe scena Naționalului, dar nici plicticoasele, interminabilele și prăfuitele spectacole, așa-zise „tradiționale”, care denigrînd cuvîntul, nu sîrvesc decît să estompeze și să falsifice luminoasa moștenire lăsată de Agatha Birsescu, Zaharia Birsan, Constantin Nottara sau Paul Gusty.

Unde într-altă parte se poate urmări mai consecvent și mai eficace, unde se poate pune mai cu precădere accentul pe dramaturgia rominească, dacă nu la Teatrul Național ? Ne putem imagina numele lui Hașdeu, Delavrancea, Al. Davila, I. L. Caragiale, Z. Birsan, Camil Petrescu etc... asociate altminteri decît cu numele Teatrelor Naționale din București, Iași, Craiova sau Cluj ? Este foarte bine ca dramaturgiile autohtone să i se acorde înțietate pe toate scenele noastre, dar nicăieri în afara Teatrului Național, ea n-ar trebui să-și afle o punere în scenă mai apropiată spiritului și literei ei (fără să mai vorbim de omogenitatea și strălucirea distribuției).

Căci dacă putem vorbi de un specific rusesc, de unul franțuzesc, englezesc, vienez sau italianesc în regie și interpretare, Teatrele Naționale ar trebui să aibă în permanenta lor atenție clarificarea spinoasei probleme a specificului rominesc. Exemplul Teatrului Național din Iași (*Chirița în provincie* de V. Alecsandri), care a mai fost citat, este concludent în acest sens (și chiar cu o nuanță în plus : specificul regional — ca exponent însă al unui întreg, și nu independent de acesta).

Se vorbește mult despre profilul teatrului rominesc în genere și al Teatrului Național în special. Marele repertoriu, echilibrul dintre tradiție și inovație, stimularea și promovarea dramaturgiei naționale, specificul național al spectacolului, iată cîteva din elementele constitutive ale „profilului”. Paralela : Teatrele Naționale — teatrele de stat trebuie să se soldeze nu în favoarea primelor, în sensul neglijării sau desconsiderării celor din urmă, ci desigur printr-o altă politică a cadrelor și a repertoriului, și chiar printr-un alt regim financiar și administrativ decît cele de pînă acum, asigurate, în primul rînd, Teatrelor Naționale.

Sorana COROAMĂ

Problema esențială: stilul

În țara noastră de cultură tinăra, Teatrul Național cu tradiția lui de un secol reprezintă o instituție de însemnătate capitală. Adjectivul are o nesuferită rezonanță grandilocventă, dar, în cazul acesta, poate fi rostit fără a fi prea mult mestecat.

Există, în adevăr, instituții care, îndeplinind o îndelungă funcție spirituală, ajung să se integreze istoriei unui popor și să servească la fixarea fizionomiei lui în scurgerea timpului. Comedia Franceză, M.H.A.T.-ul, Scala etc., etc. nu pot fi despărțite de chipul moral al popoarelor respective. De unde, cultul firesc care le înconjoară: ele devin necesare ca un drapel și scumpe ca un membru de familie. Teatrul Național e o problemă națională. Admirație, dragoste, mândrie rominească — prea multe generații au țesut aceste sentimente în jurul bătrînului teatru, pentru ca vicisitudinile prin care trece să nu doară. Ridicarea Teatrului Național la vechea lui autoritate reprezintă nu o simplă îndatorire de pietate, ci un act necesar de politică culturală, un gest de luciditate.

Este limpede azi, fără să fie necesare infinite *discuții*, hiper, super, ultra-intelectuale (așa cum se desfășoară multe în presa noastră, cu convingerea autorilor că descoperă America, în timp ce găsesc sub o cloșcă bătrînă oul lui Columb), că problema esențială a Teatrului Național este lipsa unui stil propriu. Și nu un stil oarecare, ci acela care să convină funcției precise a Naționalului în viața noastră culturală. Cauzele? Mai multe. Lipsa unui local propriu mi se pare una dintre cele primordiale. Chestiunea aceasta a localului — aparent formală — este deosebit de însemnată. Se poate chiar presupune că un Teatru Național, instalat într-un local corespunzător, ar fi găsit în semnele concrete ale nobleței lui, tăria de a continua cu mai multă ținută și fermitate linia marilor sale tradiții și de a-și împlini menirea.

Spuneam că discuțiile și analizele prea laborioase mi se par inutile. Cred că ar trebui, mai degrabă, deschisă cale largă propunerilor. Înșir câteva — foarte puține:

a) O politică fermă și limpede în problema repertoriului. Văd scena principală a Teatrului Național consacându-se exclusiv marelui repertoriu clasic românesc și străin, pentru a putea da în sfârșit publicului și celorlalte teatre adevărate modele de spectacole clasice.

A doua scenă, Studioul, ar urma să reprezinte piese moderne, alese în așa fel încît tendințele majore ale teatrului contemporan să fie larg ilustrate. Pentru autorii români, reprezentarea pieselor lor pe scena Naționalului ar trebui să însemne un act de consacrare.

Această împletire a repertoriului clasic și modern, făcută nu la voia întâmplării, ci gîndită temeinic, ar izbuti, cred, să asigure nu numai un profil teatrului, dar și o mare suplețe corpului actoricesc, ferindu-l de anchilozarea într-o formulă.

b) O muncă intensă pentru readaptarea admirabililor actori ai Naționalului (slavă domnului, forțele artistice ale teatrului au rămas excepționale), marelui repertoriu clasic.

c) Schimburi asidue, în materie de regie și decorație, cu teatrele mari din străinătate. (Pe cînd, de pildă, un Shakespeare, în regia lui I. A. Zavadski, acest deosebit artist?)

Fără îndoială, propunerile ar putea fi înmulțite. Pot fi găsite altele, cu mult mai judicioase. Important este însă să se pornească pe acest făgaș la o muncă sistematică. Și, fără îndoială, nicăieri n-ar putea fi mai bine găsit locul unde să se ducă aceste dezbateri decît chiar în interiorul Naționalului. Inițiativa, de acolo trebuie să pornească sau, dacă nu se ivește, să fie stimulată.

Horia LOVINESCU